

Dok. 12432

11. studenog 2010. godine

Promatranje općih izbora u Bosni i Hercegovini (3. listopada 2010.)

Izvješće

Ad hoc komisija Ureda Skupštine

Izvjestitelj: G. Tiny KOX, Nizozemska, Skupina ujedinjenje europske ljevice

Sadržaj

1. Uvod
2. Politički i pravni kontekst
3. Izborna administracija
4. Registracija kandidata i birača
5. Predizborno razdoblje i mediji
6. Dan održavanja izbora
7. Zaključci i preporuke

1. Uvod

1. Nakon poziva Središnjeg izbornog povjerenstva BiH (SIP), upućenog 12. svibnja 2010., na sastanku održanom 25. svibnja 2010. Ured Parlamentarne skupštine Vijeća Europe donio je odluku o formiranju Ad hoc komisije od 30 članova koja će promatrati opće izbore u BiH, koji će se održati 3. listopada 2010., i organizirati predizborni posjet pet članova - po jednog iz svake političke skupine, koji su također bili članovi Ad hoc komisije. Ovaj posjet realiziran je 13. i 14. rujna 2010. godine. G. Tiny Kox izabran je za predsjednika i izvjestitelja Ad hoc komisije.

2. Dana 4. listopada 2010. Parlamentarna skupština i Europska komisija za demokraciju putem prava (Venecijanska komisija) potpisale su Sporazum o suradnji. U članku 15. Sporazuma određeno je sljedeće „kada Ured Skupštine odluči promatrati izbore u jednoj zemlji čije je predizborno zakonodavstvo prethodno ispitala Venecijanska komisija, jedan izvjestitelj Venecijanske komisije po tom se pitanju može pridružiti izbornoj promatračkoj misiji Skupštine u svojstvu pravnog savjetnika“. Shodno tome, Ured Skupštine pozvao je stručnjaka iz Venecijanske komisije da se pridruži Ad hoc komisiji u svojstvu pravnog savjetnika.

3. Prema savjetu političkih skupina u Skupštini, članovi Ad hoc komisije su:

Tiny KOX, voditelj izaslanstva (Nizozemska, UEL)

Skupina Europske narodne stranke (EPP/CD):

Renato FARINA	Italija
Jean-Charles GARDETTO	Monako
Francoise HOSTALIER	Francuska
Anna LILLIEHOOK	Švedska

Mirosława NYKIEL	Poljska
Kent OLSSON	Švedska
Janusz RACHON	Poljska

Socijalistička skupina (SOC):

Mirjana FERİĆ-VAC	Hrvatska
Angelika GRAF	Njemačka
Sinikka HURSKAINEN	Finska
Igor IVANOVSKI	Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija
Reijo KALLIO	Finska
Geert LAMBERT	Belgija
Pietro MARCENARO	Italija
Gisela WURM	Austrija

Savez liberala i demokrata Europe (ALDE):

Nursuna MEMECAN	Turska
Jorgen POULSEN	Danska
Andrea RIGONI	Italija

Europska demokratska skupina (EDG)

Yuksel OZDEN	Turska
Karin S. Woldseth	Norveška

Skupina ujedinjene europske ljevice (UEL)

Tiny KOX	Nizozemska
----------	------------

Tajništvo:

Vladimir Dronov, voditelj Tajništva - Jedinica za međuparlamentarnu suradnju i promatranje izbora,
Chemavon Chahbazian, zamjenik voditelja Tajništva - Jedinica za međuparlamentarnu suradnju i promatranje izbora,

Franck Daeschler, glavni administrativni asistent,
 Danièle Gastl, pomoćnik,
 Serguei Kouznetsov, Sektor za izbore i referendum, Venecijanska komisija.

4. Ad hoc komisija formirala je dio međunarodne misije za promatranje izbora, koja je također obuhvaćala izborne promatrače iz Parlamentarne skupštine OEES-a, Parlamentarne skupštine NATO-a i izbornu promatračku misiju OEES-ovog Ureda za demokratske institucije i ljudska prava (OSCE/ODIHR).
5. Ad hoc komisija sastala se u Sarajevu od 1. do 4. listopada 2010. s glavnim predstavnicima političkih stranaka koje su se prijavile za izbore, s predsjedateljicom Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, posebnim predstavnikom glavnog tajnika Vijeća Europe za BiH, voditeljem Misije OEES-a, voditeljem OEES/ODIHR-ove izborne promatračke misije i njegovim timom, te predstavnicima civilnoga društva i medija. Program sastanaka Ad hoc komisije dan je u Prilogu 1.
6. Na dan održavanja izbora članovi Ad hoc komisije podijelili su se u 11 timova koji su promatrali izbore u Sarajevu, Banjoj Luci, Palama, Srebrenici, Brčkom i drugim područjima u okruženju.
7. Međunarodna misija za promatranje izbora zaključila je da su opći izbori održani u Bosni i Hercegovini 3. listopada 2010. “predstavljali daljnji napredak i da su, osim zakonskih ograničenja u vezi s pravom glasa, izbori općenito protekli u skladu s obvezama OEES-a i Vijeća Europe”. Međutim, g. Tiny Kox dodao je da “su izbori ponovno provedeni uz etnička i boravišna ograničenja aktivnog i pasivnog biračkog prava, nametnuta Daytonskim sporazumom. Kao takav, postojeći zakonski okvir kontinuirano krši Protokol 12. uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima.” Zajedničko priopćenje za medije međunarodne misije za promatranje izbora, a koje je objavljeno nakon izbora, dano je u Prilogu 2.
8. Ad hoc komisija želi se zahvaliti posebnom predstavniku glavnog tajnika Vijeća Europe u BiH i osoblju Ureda Vijeća Europe za pruženu suradnju i logističku potporu za vrijeme predizbornog posjeta. Također upućuje zahvalnost OEES/ODIHR-ovoj izornoj promatračkoj misiji u Sarajevu za djelotvornu suradnju.

2. Politički i pravni kontekst

9. Načini glasovanja na općim izborima u Bosni i Hercegovini 3. listopada 2010. još uvijek su vrlo složeni. Birači su birali članove Predsjedništva BiH i zastupnike u Zastupničkom domu PSBiH. Osim toga, birači u Republici Srpskoj birali su predsjednika Republike Srpske i zastupnike u Narodnoj skupštini Republike Srpske. Birači u Federaciji Bosne i Hercegovine birali su zastupnike u Zastupničkom domu Parlamenta FBiH. Također su održani i izbori na kantonalnoj razini u Federaciji Bosne i Hercegovine, međutim njih je Ad hoc komisija promatrala u onoj mjeri u kojoj su izbori imali utjecaja na državne i entitetske izbore.

10. Opći izbori u Bosni i Hercegovini uređeni su Ustavom i izbornim zakonodavstvom iz 2001. godine. Izorno zakonodavstvo iz 2001. Izmijenjeno je i dopunjeno nekoliko puta, i to 2002., 2004., 2005. i 2006. godine. Mnoge od spomenutih izmjena i dopuna učinjene su kako bi se poboljšali tehnički aspekti zakona. Primjera radi, najnovijom dopunom iz 2006. godine uveden je pasivni sustav registracije birača i ukinute su žalbe i izorno žalbeno vijeće.

11. Ustav Bosne i Hercegovine, koji je dodan Općem mirovnom sporazumu iz 1995. godine - Daytonskom sporazumu - nametnuo je ograničenja glede podobnosti utemeljena na nacionalnosti. Samo oni građani koji se identificiraju kao Bošnjaci, Srbi ili Hrvati mogu se kandidirati za trojno državno predsjedništvo. U Republici Srpskoj samo se Srbi mogu kandidirati za Predsjedništvo Republike Srpske, što sprečava svakoga tko pripada tzv. kategoriji ostalih da se kandidira. Osim toga, glasači iz Republike Srpske mogu birati samo srpske kandidate, a oni iz Federacije Bosne i Hercegovine samo bošnjačkog ili hrvatskog kandidata za Predsjedništvo BiH.

12. U svojoj Rezoluciji 1701 (2010) Skupština je naglasila ozbiljnu zabrinutost za ustavnu reformu u Bosni i Hercegovini u kontekstu općih izbora koji će se održati 3. listopada, navodeći da „je obaviještena o presudi Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine*, po kojoj je Sud presudio da nepodobnost podnositelja zahtjeva za kandidaturu na položaj u Domu naroda i Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, budući da se ne izjašnjavaju kao jedni od triju *konstitutivnih naroda*, predstavlja kršenje članka 14. i, u smislu članka 3. Protokola 1. uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima, i članka 1. Protokola 12. uz Konvenciju. Kako bi se postupilo u skladu s odlukom Suda, vlasti Bosne i Hercegovine moraju provesti ustavnu reformu. Ako se reforma ne provede u idućim mjesecima, bit će nemoguće održati opće izbore u listopadu 2010. prema novim pravilima, pošto izborne odredbe neće moći biti izmijenjene na vrijeme. Stoga postoji veliki rizik da će nakon izbora u listopadu 2010. državne institucije ponovno biti uspostavljene u suprotnosti s Europskom konvencijom o ljudskim pravima.

13. Izuzimajući naprijed navedena ustavna ograničenja, izorno zakonodavstvo koje je izmijenjeno u ožujku 2006. čini odgovarajuću osnovu za demokratske izbore. Najnoviji stav Venecijanske komisije o izbornom zakonu usvojen je u lipnju 2008. godine.

14. Članovi Ad hoc komisije sastali su se s predstavnicima glavnih političkih stranaka što su sudjelovale na izborima: Savezom nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), Strankom demokratskog progresa (PDP), Srpskom demokratskom strankom (SDS), Strankom demokratske akcije (SDA), Strankom za Bosnu i Hercegovinu (SBiH), Strankom za bolju budućnost BiH (SBBBiH), Hrvatskom demokratskom zajednicom BiH (HDZBIH) i Hrvatskom demokratskom zajednicom 1990 (HDZ-1990).

15. Ad hoc komisija obaviještena je da su sve političke stranke iskazale potporu ukidanju diskriminatornih odredaba kojima se sprečavaju „ostali“ kandidati za kandidiranje na izborima. Međutim, unatoč obvezi provedbe presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* od 22. prosinca 2009., i dalje su prisutne razlike u mišljenjima o tome na koji način riješiti taj problem. Određene političke stranke zagovaraju jednostavnu izmjenu Ustava kako bi se dopustila provedba odluke Suda, dok drugi pozivaju na radikalnu ustavnu reformu. Različite rezolucije Skupštine sadrže prijedloge o tome kako poboljšati propise, međutim oni do sada još uvijek nisu provedeni.

3. Izborna administracija

16. Opći izbori planirani za 3. listopada 2010. bili su drugi po redu koje su u cijelosti uredile i vodile bosanskohercegovačke vlasti, bez miješanja/angažmana međunarodne zajednice.

17. Izbori su provedeni na temelju troslojnog programa kojim su obuhvaćeni Središnje izborno povjerenstvo, 142 općinska izborna povjerenstva i 5.276 povjerenstava biračkih mjesta.

18. Središnje izborno povjerenstvo čine sedam članova koje je imenovala Parlamentarna skupština BiH. Po dva člana predstavljaju bošnjačku, hrvatsku i srpsku zajednicu, dok tzv. kategoriju ostalih predstavlja jedan član. Predsjedatelj SIP-a bira se između članova koji se rotiraju svakih 21 mjesec. Općinska izborna povjerenstva imaju od tri do sedam članova, ovisno o broju birača u općini. Članove imenuje mjerodavno općinsko vijeće/skupština, sukladno odobrenju SIP-a.

19. Svim strankama i neovisnim kandidatima dano je pravo imenovanja članova povjerenstava na biračkim mjestima. Njih imenuju njihova lokalna općinska izborna povjerenstva na temelju ždrijeba, koji organizira SIP.

20. Ad hoc komisija ustanovila je da je SIP profesionalno i transparentno obavio svoj posao. Bez obzira na politički položaj, predstavnici i čelnici političkih stranaka izrazili su povjerenje u SIP. SIP je djelotvorno surađivao s Vijećem Europe, osobito u vezi s provedbom akcijskog plana za predizbornu pomoć, koja je započela u veljači 2010. godine. Ad hoc komisija potaknula je SIP da nastavi i razvija suradnju s Vijećem Europe.

4. Registracija kandidata i birača

21. Rok za registraciju kandidata bio je 21. svibnja 2010. i SIP ga je ispoštovao. Registracija kandidata provedena je na transparentan i inkluzivan način, osim naprijed navedenih ustavnih ograničenja glede prava podobnosti utemeljenom na etničkom podrijetlu. Ukupno je registrirano: 32 političke stranke, deset koalicija i sedam neovisnih kandidata koji su predstavljali sve političke tendencije u Bosni i Hercegovini i pružali biračima mogućnost širokog odabira na dan održavanja izbora.

22. Ukupno je 8.242 kandidata bilo raspoređeno na 562 odvojene liste kao potencijalni kandidati za opće izbore, uključujući 4.259 Bošnjaka, 1.926 Srba, 1.713 Hrvata i 299 „ostalih“. Četrdeset i četiri kandidata nisu se izjasnili o svojoj nacionalnoj pripadnosti. Približno 63% kandidata bili su muškarci, a 39% žene. Prema podacima SIP-a, 324 kandidata nisu bila registrirana iz različitih razloga (većina zbog nepotpunih registracijskih obrazaca), međutim niti jedan od odbijenih kandidata nije podnio žalbu SIP-u.

23. Za opće izbore planirane za 3. listopada 2010. ukupno je registrirano 3.126.599 birača na biračkim popisima. Jedan od glavnih rezultata izmjena i dopuna Izbornog zakona u ožujku 2006. bila je zamjena aktivnog sustava izborne registracije pasivnim sustavom. Središnji izborni registar koji je korišten za izradu biračkih popisa temelji se na popisu Ureda za registraciju, poznatom kao *sustav za zaštitu identifikacije građana*. Svi građani stariji od 18 godina prema zakonu dužni su se prijaviti za ovaj sustav i tako automatski biti uključeni u birački popis.

24. Središnji izborni registar zatvoren je 19. kolovoza 2010. godine. Prvi puta je 1.065 birača registrirano u veleposlanstvima i konzularnim predstavništvima u inozemstvu kako bi glasovali na izborima. Osim toga, 36.649 birača registrirano je za glasovanje poštom, za što je trebalo ispuniti

potrebni obrazac do 19. srpnja 2010. godine. U vezi s glasovanjem poštom, SIP je utvrdio niz nepravilnosti, uključujući stotine kuverata koje su sadržavale glasačke listiće pristigle na adresu SIP-a s istih adresa iz inozemstva. Nakon provedene istrage SIP je odlučio isključiti te glasačke listiće iz procesa brojanja.

25. Kao i na predhodnim izborima, raseljene osobe mogle su glasovati ili u mjestima trenutačnog prebivališta ili u svojim mjestima prebivališta prije 1991. godine. Od ukupno 113.642 raseljenih osoba u zemlji, njih 22.473 odlučilo se za glasovanje u mjestu prebivališta prije 1991. godine.

5. Predizborno razdoblje i mediji

26. Izborna kampanja započela je 3. rujna 2010. i protekla je u mirnom ozračju. Ad hoc komisija primijetila je pozitivan pomak u izornoj kampanji, a to je da političke stranke nisu vodile kampanju jedna protiv druge na osnovi etničke pripadnosti, kako je to često bio slučaj u prošlosti. Ipak se izborna kampanja odvijala u kontekstu etničke podjele i ustavne reforme. Uzimajući u obzir nekoliko iznimaka, stranke su se borile za birače uglavnom unutar svojih etničkih zajednica. Rezultati istraživanja javnog mnijenja ukazali su na rasprostranjeno nezadovoljstvo što političari godinama krše svoja izborna obećanja i kontinuirano beznade glede obećanja i onoga što su izabrane vlasti doista učinile.

27. Predstavnici svih stranka naglasili su potrebu provedbe reforme državnog ustava i presude Europskog suda za ljudska prava od 22. prosinca 2009. u predmetu *Sejdić i Finci* radi usklađivanja Ustava BiH s Europskom konvencijom o ljudskim pravima. Unatoč ovim obećanjima, i dalje je prisutan zastoj po ovom pitanju. U tom smislu, Ad hoc komisija zamolila je domaće političare da se nakon izbora potrude riješiti ovaj problem kao pitanje od krajnje važnosti.

28. Ad hoc komisija ustanovila je da, prema istraživanjima mnogih aktivista civilnoga društva i predstavnika medija, osnovni razlozi za zabrinutost svih građana Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihovo etničko podrijetlo, jesu neučinkovita borba protiv korupcije i organiziranog kriminala, problemi gospodarskog razvitka i nezaposlenost. Stoga je Ad hoc komisija izrazila svoje iznenađenje činjenicom što su ovi problemi jedva spomenuti u predizbornoj kampanji.

29. Drugi razlog za zabrinutost bio je financiranje izborne kampanje, i to iz državnog proračuna. Političke stranke koje su se kandidirale za izbore dužne su dostaviti izvješća o troškovima svojih kampanja u roku od mjesec dana nakon izbora. Prema riječima predstavnika SIP-a, stranka koja prekrši pravilo o financiranju mora platiti kaznu u visini do 5.000 KM (približno 2.500 eura). Ovaj iznos čini se beznačajnom u usporedbi sa stvarnim troškovima glavnih političkih stranaka. Ad hoc komisija bila je zabrinuta jer je utvrdila da su pravila o financiranju izbornih kampanja vrlo nejasna, što teško povećava povjerenje javnosti u demokratski izborni proces.

30. U vrijeme izborne kampanje mnogi su, uključujući i članove SIP-a, upozoravali na moguće nepravilnosti na dan održavanja izbora, posebice tijekom brojanja glasova nakon zatvaranja biračkih mjesta zbog složenosti izbornog sustava. Primjerice, u Banjoj Luci su članove predizborne misije Parlamentarne skupštine Vijeća Europe obavijestili članovi Demokratske partije progresa (PDP) kako je tijekom lokalnih izbora 2008. godine čak 12% od ukupnoga broja glasačkih listića na nekim biračkim mjestima proglašeno nevažećima, od čega je golema većina bila za PDP koji je oporbena stranka. Iz tog razloga su mnoge osobe u razgovorima s članovima izborne misije zamolile da pošalju više timova na mjesta na kojima su uočene ove vrste nepravilnosti.

31. Ad hoc komisija ustanovila je da je u Bosni i Hercegovini mreža lokalnih nestranačkih nevladinih organizacija uključenih u promatranje izbora mnogo manje razvijena u usporedbi sa zemljama u regiji, iako je državnim izbornim zakonodavstvom odobreno promatračko djelovanje NVO-a. Prisutnost lokalnih nestranačkih promatrača pomoglo bi stvaranju uzajamnog povjerenja između političkih stranaka, a nepovjerenje je još uvijek glavni problem u političkom životu zemlje. Takva bi prisutnost također učvrstila povjerenje građana u demokratski izborni proces. Kao dio izbornog programa pomoći, uključujući i SIP, Vijeće Europe pokrenulo je akciju razvoja mreže takvih NVO-a. Vlasti u Bosni i Hercegovini prepoznale su potrebu za tim. Ad hoc komisija smatra da ovakvu vrstu programa pomoći za izbore treba daljnje razvijati, bez čekanja sljedećih izbora.

32. U vezi s medijskim praćenjem izborne kampanje, Bosna i Hercegovina ima širok medijski pluralizam, što znači da su birači imali potrebne informacije za promišljeni odabir na dan održavanja izbora. Potpuno su ispoštovane zakonske odredbe o vremenu predstavljanja kandidata u programu. Državni javni emiteri pokrivali su izbornu kampanju u cijelosti na iznijansiran i nepristran način. Kao što je i očekivano, emiteri koji djeluju u različitim entitetima pokrivali su kampanju s etničkog stanovišta, kao što su to radili i privatni emiteri.

33. Bosna i Hercegovina ima oko 200 emitera i 100 novinskih službi. Veliki broj emitera dnevno je davao posebne priloge o izbornim aktualnostima. Prema ODIHR/OESS-ovom Izvješću o praćenju medija, informativni program vijesti u Republici Srpskoj bio je više naklonjen predstavnicima vlasti, dok je u Federaciji Bosne i Hercegovine televizijski program FTV-a bio više kritičan prema vlastima, podupirući oporbu. Javni program BHT1 davao je neutralne informacije o aktivnostima vlasti.

34. Ad hoc komisija naglasila je važnost nepristranog pristupa svih političkih stranaka, uključujući i one male, prema elektroničkim medijima. Postoji značajan prostor za poboljšanje javnog servisa, osobito u domeni informativnih vijesti i izvještavanju o kampanjama.

6. Dan održavanja izbora

35. Članovi Ad hoc komisije naglasili su da je glasovanje i prebrojavanje glasova na svim biračkim mjestima koja su posjetili na dan održavanja izbora proteklo mirno i dobro organizirano. Ad hoc komisija ustanovila je naročito dobru opću klimu koja je vladala na biračkim mjestima i jednostavnu komunikaciju među članovima izbornih povjerenstava koji su tamo radili.

36. Članovi Ad hoc komisije dali su sljedeće primjedbe: povremeno su primijećeni dugi redovi na biračkim mjestima, uzrokovani velikim brojem i složenošću biračkih listića što ih je svaki birač morao ubaciti u biračke kutije; broj biračkih kutija varirao je ovisno o biračkom mjestu, u rasponu od jedne do tri kutije; pojedina biračka mjesta bila su premalena, a skoro sva biračka mjesta bila su nepristupačna osobama ograničene pokretnosti; zabilježeni su slučajevi nepodudaranja s biračkom procedurom, primjerice osobne iskaznice birača nisu pregledali službenici na biračkim mjestima kada su im uručivani birački listići, zabilježeni su pojedinačni slučajevi obiteljskog glasovanja u ruralnim područjima, iako više kako bi se pružila pomoć, a ne radi usmjeravanja glasovanja;

zabilježen je slučaj nesuradnje izbornog povjerenstva s promatračkim timom na biračkom mjestu u blizini sarajevskog aerodroma.

37. Jedan od timova Ad hoc komisije koji su promatrali izbore u Republici Srpskoj bio je nazočan kada je g. Dodik, aktualni premijer Republike Srpske, glasovao u svome rodnom mjestu Laktaši. G. Dodik je glasovao u javnosti, ne ulazeći u glasačku kabinu, što zapravo predstavlja kršenje glasačke tajnosti i može biti protumačeno kao poseban oblik promidžbe, budući da su njegovo javno glasovanje prenosile televizijske postaje na dan održavanja izbora. Međutim, ODIHR/OESS obavijestio je članove Ad hoc komisije o slučaju kada je čelnik jedne političke stranke pokušao glasovati, no službenik na biračkom mjestu odbio mu je uručiti glasačke listiće jer je dotična osoba zaboravila osobnu iskaznicu. Bio je primoran vratiti se kasnije na biračko mjesto s osobnom iskaznicom.

38. Članovi Ad hoc komisije ustanovili su da postupak prebrojavanja glasova nije odgovarajuće ispoštovan na velikom broju biračkih mjesta. Ponavljamo, ovakva situacija nije ishod nećijih zlobnih namjera već složenosti biračkog sustava, nezgrapnih i kompliciranih procedura za prebrojavanje glasova, činjenice da su se morali brojati glasovi za četiri različite razine, umora predstavnika na biračkim mjestima, a u nekim slučajevima i činjenice da su članovi izbornog povjerenstva slabo pripremljeni.

39. Prema preliminarnim rezultatima općih izbora održanih 3. listopada 2010., odaziv birača bio je 56.28%, što je porast od oko 3% u odnosu na 2006. godinu. Krajnji rok za objavu konačnih rezultata je 2. studeni 2010.

40. Prema preliminarnim rezultatima SIP-a, g. Izetbegović, bošnjački kandidat SDA, g. Komšić, hrvatski kandidat SDP-a, i g. Radmanović, srpski kandidat SNSD-a, izabrani su članovi Predsjedništva BiH. SNSD-ov kandidat g. Dodik izabran je za predsjednika Republike Srpske, a njegova je stranka osvojila većinu mjesta u Narodnoj skupštini Republike Srpske. Dana 20. listopada 2010. SIP je objavio rezultate za sve političke stranke u smislu osvojenih mandata u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine:

Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD): 8
Socijaldemokratska stranka BiH(SDP): 8
Stranka demokratske akcije (SDA): 7
Srpska demokratska stranka (SDS): 4
Stranka za bolju budućnost BiH (SBBBiH):4
Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZBiH): 3
Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990): 2
Stranka za Bosnu i Hercegovinu (SBiH): 2

41. Dana 11. listopada SIP je objavio da su službeni zapisi o rezultatima na 697 biračkih mjesta pobudili sumnje, te je stoga odlučeno obaviti ponovno brojanje biračkih listića za 11 biračkih mjesta u sljedećim općinama: Banja Luka, Zvornik, Višegrad, Teslić, Teočak, Gornji Vakuf i Travnik.

7. Zaključci i preporuke

42. Ad hoc komisija zaključila je da su izbori ponovno provedeni uz etnička i boravišna ograničenja aktivnog i pasivnog biračkog prava, nametnuta Daytonskim sporazumom. Kao takvim, postojećim zakonskim okvirom kontinuirano se krši članak 14. Europske konvencije o ljudskim pravima te članak 3. Protokola br. 1 i članak 1. Protokola br. 12.

43. Ad hoc komisija uz veliku zabrinutost primjećuje da su, za razliku prošlih izbora, opći izbori održani 3. listopada u kontekstu u kojem vlasti Bosne i Hercegovine nisu uspjele provesti presudu Europskog suda za ljudska prava od 22. prosinca 2009. u predmetu *Sejdić i Finci*, usprkos tome što je Parlamentarna skupština Vijeća Europe u svojoj Rezoluciji 1725 (2010) pozvala vlasti te zemlje da ispoštuju presudu Suda, tako što će izmijeniti izbornu zakonodavstvo kako bi se spriječio rizik ponovne uspostave državnih institucija u okolnostima koje nisu spojive s Europskom konvencijom o ljudskim pravima.

44. Ad hoc komisija smatra da Parlamentarna skupština ne smije dopustiti održavanje sljedećih općih izbora u Bosni i Hercegovini u okolnostima koje nisu spojive s Europskom konvencijom o ljudskim pravima. Što se tiče Rezolucije 1725 (2010) Skupštine, Analizirajući pripremu izmjena Ustava BiH koje se traže presudom u predmetu *Sejdić i Finci*, Ad hoc komisija primjećuje da Bosna i Hercegovina održavanjem općih izbora 3. listopada 2010. sukladno zakonima koji nisu spojivi s ovom presudom krši obveze što ih je preuzela pristupanjem Vijeću Europe, što je neprihvatljivo. Stoga Ad hoc komisija poziva vlasti i novoizabrane članove državnog parlamenta da pokrenu “niz institucionaliziranih postupaka za pripremu opsežnog paketa ustavnih promjena u skladu s obvezama koje je država preuzela nakon pristupanja, koristeći stručnost i preporuke Europske komisije za demokraciju putem prava (Venecijanska komisija)”, kako to Skupština preporučuje u svojoj Rezoluciji 1725 (2010).

45. Ipak, opći izbori održani 3. listopada 2010. u Bosni i Hercegovini pokazuju mali stupanj napretka. Izborna kampanja protekla je u mirnom ozračju, a glasovanje i brojanje glasova na dan održavanja izbora bili su dobro organizirani.

46. Bez obzira na njihovo etničko podrijetlo, mnogi građani s kojima su članovi Ad hoc komisije razgovarali izrazili su zabrinutost glede nejasnih zakona o financiranju izborne kampanje, glede neučinkovitog suzbijanja korupcije i organiziranog kriminala te glede problema vezanih za gospodarski razvitak i nezaposlenost, što su ključne brige stanovništva Bosne i Hercegovine. Ad hoc komisija poziva Odbor za monitoring Skupštine te druga relevantna tijela Vijeća Europe da učvrste svoju suradnju s Bosnom i Hercegovinom po ovim pitanjima.

47. Središnje izbornu povjerenstvo uživa povjerenje predstavnika i čelnika političkih stranaka, bez obzira koja je njihova politička pozicija ili etničko podrijetlo. Ad hoc komisija želi istaknuti profesionalizam i transparentan rad SIP-a, kao i motivaciju, posvećenost i marljivost oko 43.000 službenika u biračkim jedinicama na dan održavanja izbora koji su skoro 24 sata bili na dužnosti. Ad hoc komisija želi potaknuti SIP da nastavi i intenzivira suradnju s Vijećem Europe.

48. Na dan održavanja izbora članovi Ad hoc komisije primjetili su odsutnost lokalnih nestranačkih promatrača u biračkim jedinicama koje su posjetili. U Bosni i Hercegovini načelno je mnogo manje razvijena mreža lokalnih nestranačkih NVO-a koje sudjeluju u promatranju izbora nego što je to u drugim zemljama regije, iako je državnim izbornim zakonodavstvom dopušteno NVO-ima promatrati izbore.

49. Ad hoc komisija smatra da bi prisutnost lokalnih nestranačkih promatrača povećala povjerenje javnosti u demokratski izborni postupak, budući da je sumnja u tom području još uvijek glavni problem političkog života zemlje. Vijeće Europe pokrenulo je aktivnost u vezi s razvijanjem mreže

NVO-a kao dio svojih programa pomoći za izbore. Ovu vrstu kratkoročnih i dugoročnih programa pomoći za izbore potrebno je dodatno razviti, bez čekanja sljedećih izbora.

50. Ad hoc komisija poziva SIP da analizira tehnički postupak brojanja glasova i da to učini u uskoj suradnji s Venecijanskom komisijom, radi pripreme preporuka za poboljšanje iznimno kompliciranih procedura te radi ubrzavanja brojanja glasova i objave preliminarnih izbornih rezultata.

Prilog 1.**Program****Petak, 1. listopada 2010.**

- 08.30-09.30 Sastanak Ad hoc komisije:
- Početak sastanka, davanje informacija o predizbornoj misiji, g. T Kox, voditelj izaslanstva,
 - Izvješća drugih članova predizborne misije,
 - Političke prilike i pozadina, gđa C. Ravaud, posebna predstavnik glavnog tajnika Vijeća Europe u BiH,
 - Posljednje izmjene izbornog zakonodavstva, g. S. Kouznetsov, Tajništvo Venecijanske komisije,
 - Praktična i logična rješenja, Tajništvo,
- Zajednički parlamentarni sastanak:
- 09.30-10.00 Uvodno obraćanje voditelja parlamentarnih izaslanstava:
- G. R. Batelli, posebni koordinator i voditelj kratkoročne promatračke misije OEES-a,
 - G. T. Kox, voditelj izaslanstva Parlamentarne skupštine Vijeća Europe,
 - G. W. Sidorowicz, voditelj izaslanstva Parlamentarne skupštine NATO-a,
- 10.00-10.30 Okrugli stol:
- veleposlanik G. D. Robbins, voditelj Misije OEES-a u BiH,
 - gđa C. Ravaud, posebna predstavnik glavnog tajnika Vijeća Europe u BiH,
- 10.30-11.45 Izvješće OEES/ODIHR-ove promatračke misije izbora:
- Uvodno obraćanje veleposlanika D. Evertsa, voditelja OEES/ODIHR-ove promatračke misije izbora,
 - Politička pozadina i izborna kampanja
 - Praćenje medija
 - Zakonski okvir
 - Izborna administracija
 - Procedure na dan održavanja izbora
 - Promatrački obrasci
 - Pitanja i odgovori
- 11.45-13.05 Sastanci s predstavnicima političkih stranaka:
- 11.45-12.05: Stranka demokratske akcije (SDA)
 - 12.05-12.25: Stranka za Bosnu i Hercegovinu (SBiH)
 - 12.25-12.45: Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD)
 - 12.45-13.05: Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine (SDP)
- 13.05-14.20 Sastanak za ručak
- 14.20-15.40 Sastanci s predstavnicima političkih stranaka:
- 14.20-14.40: Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZBiH)
 - 14.40-15.00: Srpska demokratska stranka (SDS)
 - 15.00-15.20: Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990)
 - 15.20-15.40: Stranka za bolju budućnost Bosna i Hercegovine (SBB)

- 15.40-16.00 Stanka za kavu
- 16.00-16.45 Sastanak s predstavnicima Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine
– gđa I. Hadžiabdić, predsjedateljica SIP-a,
- 16.45-17.15 Panel s predstavnicima nevladinih organizacija:
– *Transparency International*
– Nевladina organizacija *Žene ženama*, gđa M. Zvizdović, predsjednica,
– *Zaklada Otvoreno društvo*, G. H. Batinić, direktor programa, Rim - građansko društvo
- 17.15-18.00 Panel s predstavnicima medija:
– Vijeće za tisak, gđa LJ. Zurovac, izvršna direktorica,
– Dnevne novine *Avaz*, g. S. Numanović, glavni urednik,
– Radio-televizija Bosne i Hercegovine, g. D. Simić, glavni urednik informativnog programa,
– TV *Pink BiH*, g. S. Musaefendić, urednik informativnog programa.

Subota, 2. listopada 2010.

- 09.15-10.00 Posebno izvješće dugoročno smještenih promatračkih timova u Sarajevu
- 10.00 Sastanak s prevoditeljima i vozačima
- 12.00 Raspoređivanje.

Nedelja, 3. listopada 2010.

Promatranje otvaranja, glasovanja i brojanja glasova.

Ponedjeljak, 4. listopada 2010.

- 08.00 Sastanak članova Ad hoc komisije
- 13.00 Konferencija za novinare.

Prilog 2.

Priopćenje za novinare

Izbori u Bosni i Hercegovini načelno su u skladu s međunarodnim standardima, ali ključni aspekti zahtijevaju djelovanje

Strasbourg, 4. 10. 2010 – Jučerašnji opći izbori u Bosni i Hercegovini predstavljaju dodatni napredak i, uz iznimku pravnih ograničenja biračkih prava, uglavnom su provedeni u skladu s obvezama koje nameću OEES i Vijeće Europe, zaključili su međunarodni promatrači u danas objavljenom preliminarnom izvješću. Naglasili su da određena ključna područja zahtijevaju djelovanje.

"Još jednom nam je pokazano da se izborni proces u Bosni i Hercegovini stabilizirao, što je dodatni obećavajući korak k punoj integraciji u europske strukture. Čestitam narodu ove zemlje, a također i izornoj administraciji na provođenju izbora. Nadam se da ćemo uskoro vidjeti novi parlament kako radi na preostalim problemima", riječi su posebnog koordinatora Roberta Batellija, koji predvodi kratkoročno angažiranu promatračku misiju OEES-a i predsjedava izaslanstvom Parlamentarne skupštine OEES-a.

"Naše je izaslanstvo impresionirano mirnim i opuštenim ozračjem u kojemu su protekli ovi izbori i odaje priznanje tisućama izbornih službenika koji su svojom profesionalnošću i posvećenošću učinili da izbori budu uspješno održani. Međutim, izbori su ponovno provedeni uz Daytonskim sporazumom nametnuta ograničenja aktivnog i pasivnog biračkog prava utemeljena na etničkoj pripadnosti i mjestu prebivališta. U svome sadašnjem obliku, postojeći pravni okvir i dalje je u suprotnosti s Protokolom br. 12 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima", rekao je Tiny Kox, voditelj izaslanstva Parlamentarne skupštine Vijeća Europe.

"Ovim izborima konsolidiran je napredak koji je Bosna i Hercegovina ostvarila od 2006. godine. Impresionirao nas je uredan proces glasovanja na ogromnoj većini biračkih mjesta diljem zemlje na dan održavanja izbora. I dalje su primjetne manjkavosti, naročito u vezi s proceduralnim problemima. Ipak, narod ove zemlje pobijedio je na izborima. Demonstrirao je svoju posvećenost demokraciji", riječi su Wladysława Sidorowicza, voditelja izaslanstva Parlamentarne skupštine NATO-a.

"S obzirom na složenost izbornog sustava, izborni službenici obavili su hvale vrijedan posao, jer su proces organizirali na profesionalan i učinkovit način. Uklanjanje postojećih ograničenja biračkog prava ne samo da bi u potpunosti uskladilo pravni okvir s međunarodnim standardima, već bi i olakšalo vođenje izbornog procesa službenicima te ga učinilo razumljivijim biračima", rekao je Daan Everts, voditelj promatračke misije OEES-ovog Ureda za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR).

Glasači su imali široku lepezu kandidata koji predstavljaju širok politički spektar na državnoj i entitetskoj razini.

Na dan održavanja izbora sve je bilo mirno i protjecalo u najboljem redu. Glasovanje je ocijenjeno pozitivno, no promatrači su primijetili slučajeve obiteljskog glasovanja na jednom od četiri glasačka mjesta koja su posjetili. Postupak prebrojavanja ocijenjen je ne tako dobrim, pošto su primijećene mnoge proceduralne nepravilnosti. Zabrinjava neobično visok postotak nevažećih listića.

Izborna povjerenstva, na središnjoj i općinskoj razini, uživala su opće povjerenje zainteresiranih stranaka u izbornom procesu. Međutim, postupak imenovanja članova biračkih odbora bio je

„umrljan“ činjenicom što su pojedini natjecatelji u izornoj utrci nominirali članove odbora povezanog s nekom drugom strankom ili kandidatom, kao i činjenicom što su međusobno razmjenjivali mjesta u odborima.

Izborna kampanja uglavnom je protekla mirno, mada je s vremena na vrijeme bila obilježena nacionalističkom retorikom i huškačkim izjavama. Raznovrsnost stajališta prezentiranih u medijima omogućila je biračima da se dobro informiraju prije nego što donesu odluke, mada se populističkom retorikom često skretalo s konkretnih pitanja. Mada su sudionici u izornoj utrci govorili o ekonomskim i socijalnim temama te temama koje se tiču europskih integracija, ustavna pitanja i etničke podjele i dalje su bile sveprisutne.